

BELOW 10

***Učenje kroz praksu:
Lokalne zajednice uče i rade zajedno
na prevenciji i smanjenju ranog
napuštanja školovanja***

*Below 10 je projekt sufinanciran sredstvima Europske Unije
u okviru Erasmus + programa,
Projekttni broj 2016-1-IT02-KA201-024125*

INDEKS

PROJEKT "BELOW 10"	p.	3
PROJEKTNI PARTNERI	p.	5
1. DIO - OD ISTRAŽIVANJA DO OBUKE	p.	7
Priče mladih koji su prekinuli školovanje: društvena anketa o uspjehu i neuspjehu	p.	7
Učenje kroz praksu: lokalne zajednice rade i uče zajedno na prevenciji i smanjenju ranog napuštanja školovanja	p.	10
2. DIO - TESTNA ISKUSTVA/PILOT AKTIVNOSTI	p.	13
Hrvatska	p.	13
Francuska	p.	15
Italija - Cuneo	p.	18
Italija - Villafranca di Verona	p.	21
Portugal	p.	24
Rumunjska	p.	26
Velika Britanija	p.	28

Podrška Europske komisije za izdavanje ove publikacije ne označava podršku prema sadržaju koji je mišljenje samo autora te se Komisija ne može smatrati odgovornom za bilo koju upotrebu informacija koje se nalaze unutar ove publikacije.

PROJEKT "BELOW 10"

Below 10 je trogodišnji projekt koji je započeo u rujnu 2016. u partnerstvu devet organizacija iz šest zemalja EU-a (Hrvatska, Francuska, Italija, Portugal, Rumunjska i Velika Britanija). Škole, nevladine organizacije (udruge) i sveučilišni istraživački centri bili su partneri na projektu. Cilj je bio suočiti se s ranim napuštanjem škole (ESL) kroz prevenciju, nove pedagoške strategije i strateškom suradnjom između škola i lokalnih zajednica.

Međunarodna znanstvena zajednica slaže se da je ESL višedimenzionalne prirode, a taj je zaključak potkrijepljen istim društvenim istraživanjem kojeg smo proveli u okviru *Below 10* projekta. Slijedom toga, projekt je imao za cilj razviti transverzalna i interdisciplinarna rješenja i metode kako bi:

- poboljšali vještine koje su potrebne za zajednički rad škola i subjekata neformalnog obrazovanja;
- uveli didaktičke metode usmjerene na ponovnu motivaciju svih učenika, uključujući i one u nepovoljnijem položaju;
- razvili lokalne strateške srednjoročne i dugoročne planove za sprječavanje i suzbijanje ESL-a.

Od 2016. do 2019. godine partneri *Below 10* projekta ostvarili su dva intelektualna ishoda (IO):

- IO1. društvena kvalitativna studija čimbenika i uzroka odustajanja od škole u područjima koja se mogu smatrati paradigmatskim općenitog europskog konteksta;
- IO2. model obuke i suradničkog planiranja projekata koji se temelji na praktičnom/istraživačkom pristupu rješavanja problema te koji omogućuje lokalnim dionicima proučavanje ESL-a na njihovom prostoru uvesti nove sustave učenja te zajednički razraditi lokalno integrirane planove djelovanja.

Takvi su se planovi razvili kroz:

- početnu fazu lokalnih radionica za zajedničku obuku tzv. dionika druge razine (nastavnici, profesionalni odgojitelji, volonteri i socijalni radnici);
- drugu fazu praktičnog rada, tj. provedbu onoga što je naučeno i predviđeno tijekom radionica: testna iskustva sudionika u radionicama s mladim ljudima unutar i izvan škola;
- završnu fazu u kojoj su se dionici druge razine vraćali na dodatnu obuku kako bi analizirali lekcije naučene u radu s mladima te kako bi predložili donositeljima odluka - dionici prve razine (ravnatelji, upravitelji, predstavnici lokalnih institucija, upravitelji lokalnih usluga, itd.) lokalne i višegodišnje integrirane planove radi sprječavanja i smanjivanja ranog napuštanja školovanja.

Cilj ove publikacije je širenje rezultata projekta. U prvom dijelu ukratko sažima rezultate društvenih studija i prikazuje strukturu programa obuke sudionika, dok u drugom dijelu prikazuje neka eksperimentalna iskustva provedena u okviru projekta.

PROJEKTNI PARTNERI

ITALIJA

ProgettoMondo Mlal je talijanska nevladina organizacija sa sjedištem u Veroni, koja od 1966. godine razvija programe osnaživanja mladih u Latinskoj Americi, Africi i Europi.

Fondazione Cassa di Risparmio di Cuneo je neprofitni bankarski fond koji se bavi društvenim ciljevima, uključujući poboljšanje kvalitete školskog sustava na svom području. Nadalje, njegov centar za učenje razvija posebne obrazovne istraživačke aktivnosti na polju obrazovanja.

Azienda Formazione Professionale Scarl je strukovna škola koja djeluje u pokrajini Cuneo, na tri mjesta te godišnje nudi oko 500 tečajeva za 3.000 učenika (mladi do 16 godina, zaposleni, pripravnici, odrasli u nepovoljnom položaju, itd.).

HRVATSKA

Udruga za rad s mladima Breza je nevladina organizacija sa sjedištem u Osijeku koja od 2001. godine pruža podršku lokalnim institucijama i školama u obavljanju izvannastavnih aktivnosti usmjerenih djeci i mladima te provodi socijalnu uslugu organiziranoga stanovanja uz sveobuhvatnu i povremenu podršku, savjetavanje i pomaganje za djecu i mlade s problemima u ponašanju.

Srednja škola Dalj je srednja strukovna škola te jedinstvena ruralna škola u Istočnoj Hrvatskoj. Pohađa ju 80 učenika i nudi dvije vrste specijalizacije: ekonomija i poljoprivreda.

FRANCUSKA

Assfam je francuska nevladina organizacija koja je od 2018. godine podružnica veće organizacije "SOS Group". Osnovana je 1951. godine kako bi koordinirala i promicala integraciju obitelji migranata. U današnje vrijeme surađuje sa školama i lokalnim upravama, pruža širok raspon psiholoških i pedagoških usluga podrške.

PORTUGAL

ISCTE-IUL - Instituto Universitario de Lisboa je državno sveučilište s oko 9.000 studenata koje je izrazito orijentirano na multidisciplinarnu i interdisciplinarnu pristupe. Njegov istraživački centar CIES-IUL je tijekom posljednjih 30 godina razvio veliki broj istraživačkih aktivnosti na polju sociologije, političkih znanosti, obrazovanja, urbanog planiranja, itd.

RUMUNJSKA

Organatia Salvati Copiii-Save The Children je najveća Rumunjska nevladina organizacija po broju aktivnosti i volontera. Djeluje diljem zemlje

i više od 1.000.000 djece ima korist od njezinih obrazovnih programa i aktivnosti za zaštitu i promicanje njihovih prava.

VELIKA BRITANIJA **The University of Northampton** je suvremeno sveučilište u srcu Engleske s oko 10.000 studenata i više od 250 kolegija. To je engleski "kampus koji radi promjene", a njegov "centar za obrazovanje i istraživanje" ima poseban fokus kroz nacionalne i europske projekte na inkluzivno obrazovanje.

1. DIO

OD ISTRAŽIVANJA DO OBUKE

PRIČE MLADIH KOJI SU PREKINULI ŠKOLOVANJE: DRUŠTVENA ANKETA O USPJEHU I NEUSPJEHU

Izvešće *Priče mladih koji su prekinuli školovanje. Društvena anketa o uspjehu i neuspjehu* je prvi rezultat *Below 10* projekta koji je usmjeren na uzroke i karakteristike neuspjeha u školi te ranog napuštanja škole. To je rezultat istraživanja kojeg je CIES-IUL koordinirao, a zajednički su ga izvršili partneri projekta. Ono uključuje podatke prikupljene u Hrvatskoj, Francuskoj, Italiji, Portugalu, Rumunjskoj i Velikoj Britaniji. Cilj je istraživanja bio pronaći odgovore na sljedeća pitanja: Koji su uzroci ranog napuštanja škole i odustajanja od školovanja na lokalnoj razini? Kako se rano napuštanje škole i odustajanje od školovanja može smanjiti? Njegovi su ciljevi bili: a) omogućiti mladim ljudima da predstave svoja iskustva i proces, uzroke i posljedice ranog napuštanja školovanja, zadržavanja i odustajanja od školovanja; b) prikupiti određeni broj "tipičnih priča" koje prikazuju različite situacije kada dođe do ranog napuštanja školovanja; c) utvrditi složene čimbenike, radnje i stavove koji su temelj ranog napuštanja školovanja ne samo na pojedinačnoj razini, već i na razini škole i zajednice.

Fokus grupe i intervjui provedeni su s 291 mladom osobom, 36 članova obitelji, 101 stručnjakom za obrazovanje i osposobljavanje, 70 stručnjaka izvan obrazovanja i devet drugih dionika kako bi se ostvarili ciljevi.

Istraživanje je obuhvatilo pet profila mladih:

- a) Mladi koji su odustali od školovanja te nemaju puno obrazovanje, zaposlenje ili strukovnu obuku (NEET) (23)

Broj sudionika u intervjuima i fokus grupama (n)

Sudionici	Hrvatska	Francuska	Italija (Cuneo)	Italija (Verona)	Portugal	Rumunjska	Velika Britanija	Ukupno
Mladi	28	40	89	24	34	45	31	291
Član obitelji	4	9	6	6	5	6	-	36
Stručnjaci za obrazovanje i osposobljavanje	17	13	11	21	12	11	16	101
Stručnjaci izvan obrazovanja	11	26	9	4	11	8	1	70
Ostali	-	2	-	7	0	-	-	9
Ukupno	60	90	115	62	62	70	48	507

- b) Zaposleni mladi koji nisu završili srednju školu ili strukovnu obuku (36)
- c) Mladi koji su pali razred te kod kojih postoji veliki rizik da će odustati od školovanja (89)
- d) Mladi koji su se vratili nakon što su bili suspendirani (78)
- e) Mladi koji su upisali strukovni ili obrazovni program (65)

Na temelju analize intervjua i ciljnih skupina bilo je moguće identificirati četiri vrste čimbenika koji su temelj neuspjeha i napuštanja škole: individualni, obiteljski, školski i u zajednici. Rano napuštanje škole je složen, multi-dimenzionalan fenomen s brojnim uzrocima i posljedicama. Što se tiče pojedinih čimbenika, identificirani su aspekti povezani s (de)motiviranošću i neprilagođenim stavom, (viškom)odgovornosti i financijskim ograničenjima, nedostacima neovisnosti i odgovornosti te zdravstveni problemi. Što se tiče obiteljskih čimbenika, analiza je pokazala da je odustajanje rezultat temeljne nejednakosti. Društveni uvjeti, obiteljska struktura, obiteljski odnosi i obiteljske poteškoće povezane s obrazovanjem i školom utječu na akademske putove. Čimbenici povezani sa školom su najbrojniji od svih čimbenika koje su identificirali sudionici studije, bilo da je riječ o mladima ili odraslima. Najčešće su čimbenici vezani uz školu odlučujući faktor za odustajanje od školovanja, ispred obiteljskih, individualnih i drugih motiva. Čini se da odnos između učitelja i učenika, korištene pedagoške metode, metode upravljanja školom te nedostatak struktura za sudjelovanje, imaju značajni utjecaj na angažman učenika. Naposljetku, društveni čimbenici povezani s društvenim kontekstom, mrežama društvenosti, karakteristikama susjedstva, resursima i institucijama, manje su prisutni u životnim pričama i razmišljanjima sudionika studije.

U 29 životnih priča mladih EU prikazana je raznolikost i složenost razvoja mladih u različitim nacionalnim obrazovnim sustavima. Različiti nacionalni primjeri pokazuju kako su školske ustanove ogromne i ne dobivaju dovoljno sredstava te uzrokuju štetne posljedice - ranjivost i više vrsti zlostavljanja (od vršnjaka, roditelja ili učitelja), nevidljivost, izolaciju ili demotiviranost kod učenika. Druge prikazuju nemogućnost škole da upravlja i nadoknadi nedostatak resursa za mlade. One također otkrivaju poteškoće s kojima se mladi suočavaju pri školovanju - višestruke i neusklađene s potrebama i strukovnom orijentacijom mladih.

Sveukupno, istraživanje zaključuje da problem ranog napuštanja školovanja podrazumijeva više od toga, da studenti ne uspijevaju u akademskom smislu i da ne završavaju školovanje. Problemi su možda u tome, bolje rečeno, ne samo kako ih bolje pripremiti za školovanje, već kako roditelje, škole i zajednice bolje upoznati s njihovim raznovrsnim potrebama.

Istraživanje nas je dovelo do 10 osnovnih lekcija.

1. Suzbijanje ranog napuštanja školovanja koristi svim učenicima

Svi učenici, ne samo oni koji su u riziku od napuštanja škole, imat će koristi od sigurnog okoliša za učenje u kojem učitelji vjeruju u učenike i u njihovu mogućnost učenja te neće dignuti ruke od njih. Također i škola koja ima bogat i zahtjevan nastavni plan i program koji se odnosi na živote učenika, aktivnosti koje nadahnjuju, gdje postoji individualno mentorstvo i podučavanje, kao i demokratska rješenja gdje učenici imaju svoj glas. Takva je škola povezana s lokalnom mrežom i otvorena je zajednici i njenim institucijama.

2. Obrazovanje kao sredstvo osobnog i društvenog razvoja

Vrijednost obrazovanja nije očita za učenike koji se bore sa siromaštvom i lošim školskim uspjehom. Kultura učenja i razumijevanja vrijednosti samopoboljšanja mora se razviti u ranoj fazi života. Kod obitelji s niskim prihodima, gdje je manja vjerojatnost da su odrasli završili srednju, ili neku višu školu, učenici nemaju pozitivne akademske uzore. Važno je stvoriti mrežu pozitivnih uzora koji bi svojim pričama inspirirali, koji uključuju obrazovne puteve kod mladih ljudi koji su demotivirani i žive u teškim društvenim okruženjima.

3. Transformacija procjene praznina u znanju i izbjegavanje ponavljanja

Ponavljanje razreda ostavlja posljedice te stvara akademske i društveno-emocionalne učinke na učenike i negativno utječe na učenikov stav prema školi. Višestruko ponavljanje razreda udaljava mlade od njihovih vršnjaka, obeshrabruje ih i sprječava ih da djeluju te potkopava i blokira njihove buduće težnje. Potrebne su i druge učinkovite strategije za uklanjanje praznina u učenju.

4. Pružanje samostalnosti i odgovornosti učenicima

Samostalnost se smatra idealnom jer u školskom okruženju od svakoga se očekuje da bude odgovoran te da odabere svoju sudbinu. Međutim, obrazovni sustavi ne daju mladima sve što im je potrebno za stjecanje te samostalnosti. Obrazovni procesi uglavnom su pasivni i roditelji, učitelji i odrasli imaju preveliku kontrolu nad njima. Kada učenici shvate da oni imaju kontrolu nad svojim osjećajima, uvjerenjima, mislima i stavovima prema učenju, tada je vjerojatnije da će preuzeti odgovornost za svoje učenje.

5. Smanjenje generacijskog jaza između učitelja i učenika

Nastavno osoblje i dalje stari povećavajući generacijski jaz naspram učenika koji su sve više i više tehnološki povezani. Nastavnici sve više ne mogu zadovoljiti potrebe učenika. Učitelji trebaju poboljšati svoje interkulturalne i informatičke vještine, profesionalni razvoj te svijest o kulturi mladih.

6. Usredotočiti se na odnose

Neopravdano autoritarno ponašanje potkopava učeničko djelovanje te je uzrok tjeskobe i demotivacije. Optužujući pristup i kazne vode samo do pogoršanja obrazovnih problema. U školama su potrebne nove vrste interakcija i odnosa. Učinkovite promjene uključuju: stvaranje brižnog ozračja u školi koji potiče neovisnost, davanje pozitivnih povratnih informacija, ne treba javno ponižavati učenike kojima ide lošije u školi, znati prepoznati i razviti posebne interese i vještine mladih ljudi.

7. Pristup promoviranja inovacija od osnovne razine

Potrebno je promijeniti tradicionalne pedagoške pristupe poput "univerzalnog" pristupa, pristupa na temelju klase, stavljanje naglaska na pamćenje ili primjenu jednostavnih postupaka. Tradicionalne uloge poput, učitelji moraju poučavati, a učenici moraju učiti, gdje se dopušta autoritarno poučavanje i pasivno učenje, moraju se promijeniti. Potrebni su i drugi pedagoški pristupi kao što su zajedničko učenje, "treneri za učenje", okruženja za učenje koja mogu obuhvatiti prilagođeno učenje za svakog učenika, igranje, online laboratoriji, procjene u stvarnom vremenu, mješovito učenje, hibridno učenje, izokrenute učionice i drugo. Da bi se izvršila učinkovita promjena, potrebni su dobrovoljni pristupi "odozdo prema gore" temeljeni na načelu sudjelovanja.

8. Slušanje mladih

Ovo istraživanje je pokazalo koliko je važno slušati mlade. Škole, roditelji i lokalne zajednice trebali bi uspostaviti fleksibilne, otvorene i redovite kanale za komunikaciju te odvojiti vremena kako bi shvatili okolnosti koje utječu na mlade koji su u riziku, ili koji su već prestali pohađati školu. Iznimno je važno uključiti i njih u raspravu o politici, programima i društvenim aktivnostima, tj. uključiti njihove vršnjake i samu mladež u stvaranje i provedbu rješenja.

9. Uspostavljanje partnerstva za uspjeh u obrazovanju

Izuzev škole, institucije i društveni projekti uvelike pridonose prestanku i smanjenju napuštanja škole. Oni u značajnoj mjeri doprinose procesu samootkrivanja svoga poziva - daju smisao obrazovnom iskustvu, pružaju osobnu potporu i oblikuju velike mreže podrške koje se suprotstavljaju izolaciji učenika. Mladi koji su pogođeni brojnim nepovoljnim životnim događajima trebaju ranu pozornost vršnjaka, članova obitelji, školskih stručnjaka, osoba za rad s mladima, susjeda i drugih odraslih i dionika.

10. Olakšavanje povratka obrazovanju

Mladi koji odustanu od srednje škole moraju imati, i biti obaviješteni, o postupcima za vraćanje obrazovanju. Izgleda da se mladima čini lakše napustiti školu nego ponovno integrirati. Treba pomnije pogledati postojeću službenu politiku vezanu za ponovni ulazak u obrazovanje.

UČENJE KROZ PRAKSU: LOKALNE ZAJEDNICE RADE I UČE ZAJEDNO NA PREVENCIJI I SMANJENJU RANOG NAPUŠTANJA ŠKOLOVANJA

NAČIN OSPOSOBLJAVANJA NASTAVNIKA I EDUKATORA

Cilj IO2 bio je osmisliti model profesionalnog razvoja koji će omogućiti lokalnim subjektima (dionicima druge razine) saznati više o ranom napuštanju školovanja na svom lokalnom području te oblikovati Lokalni integrirani plan (LIP)

Takav model, primjenjiv na europskoj razini u skladu s partnerskim naputcima, podijeljen je u četiri zasebna, ali komplementarna elementa (slika 1):

1. **"Nastavni plan i program"** - pedagoški element
2. **Istraživanje** - metodološki element
3. **Procjena** - element ocjenjivanja
4. **Dionici** - element izgradnje mreže

Kako bi ispunili svoje dužnosti kao voditelji IO-a, kolege s Northampton sveučilišta (UoN) su razvili online alate i aktivnosti za podržavanje znanja i obuku partnera koji se koriste kako bi uspostavili rad s mladima za rješavanje problema ranog napuštanja školovanja.

U suradnji s partnerima, UoN je stvorio i pružio partnerima:

- **Nastavni plan i program - pedagoški element** - on-line skup resursa za obuku u lokalnim radionicama o uzroku ranog napuštanja školovanja, problema s kojima se suočavaju mladi ljudi i načina na koji ih podržati (slika 2)
- **Istraživanje djelovanja - metodološki element** - online skup resursa u lokalnim radionicama kao podrška učiteljima, mladima te dionicima lokalne zajednice kako bi se razvili, proveli i procijenili lokalni projekti.

Northampton integrirano okruženje za učenje (NILE), mjesto posvećeno učenju osoblja i studenata uz podršku Blackboarda, koristilo se za dijeljenje resursa za učenje unutar partnerstva. Model trening radionica koji se oslanjao na rezultate iz IO1 i stručnost kolega s UoN-a, kroz cijelo partnerstvo obuhvatilo je četiri točke:

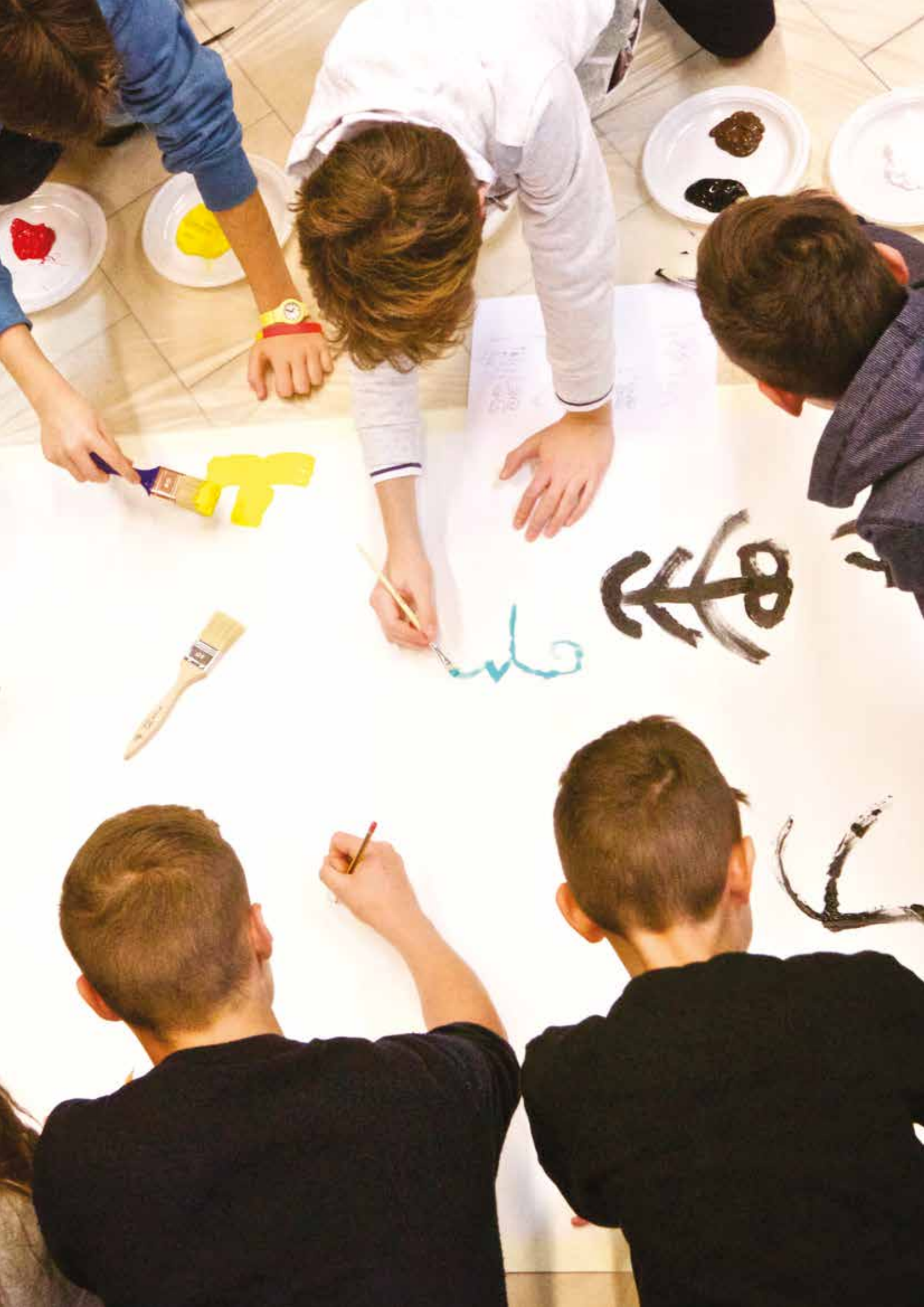
1. Rano napuštanje škole: više-faktorski fenomen. Rezultati istraživanja (IO1) u našoj zemlji i na našem teritoriju
2. Kako spriječiti rano napuštanje škole: najbolje prakse ovdje i širom svijeta
3. Izlaganje testnih iskustava počevši od akcije/istraživanja, sudionici definiraju ciljeve, metodološkog pristupa, partnerstva, plana rada takvih testnih iskustava
4. Izlaganje testnih iskustava: pokazatelji, pretpostavke, mehanizam prilagodbe tijekom rada, održivost

Uzimajući u obzir lekcije naučene kroz suradnju i posjete tijekom transnacionalnih sastanaka, obuka je podijeljena na četiri sekcije i dizajnirana tako da svaki partner može odabrati najprikladnije module/dijelove za svoje obrazovne potrebe i kontekst.

UČENJE KROZ PRAKSU ELEMENTI

Slika 1, IO2 elementi

2. DIO

TESTNA ISKUSTVA/PILOT AKTIVNOSTI

HRVATSKA

PILOT AKTIVNOSTI U GRADU OSIJEKU I OPĆINI ERDUT

Nakon tri radionice/treninga nastavnika i stručnih djelatnika srednjih i osnovnih škola s područja Osijeka, Erduta (Dalj) i Vukovara (Medicinska škola, Tehnička i prirodoslovna gimnazija Ruđer Bošković, Srednja škola Dalj, Osnovna škola Dalj, Tehnička škola Nikole Tesle Vukovar) u kojima je u razdoblju od svibnja do srpnja 2018. godine sudjelovalo 20 osoba, zajednički su predložene i dogovorene pilot aktivnosti kao testna i inovativna iskustva koja će se po prvi puta provoditi u najmanje tri škole i to od listopada 2018. do lipnja 2019. godine. Među njima su *e-učenje* i tzv. *škola za roditelje* - alati u prevenciji ranoga napuštanja školovanja s kojima, unatoč nižem postotku ESL-a od oko 3% na nacionalnoj razini (2018.), treba nastaviti prevenirati i sprječavati porast ranoga ispadanja iz obrazovnoga sustava na svim razinama - lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj.

Srednja škola Dalj kao predstavnik općine Erdut uspješno je implementirala nekoliko sesija *e-učenja kao alat za sprječavanje ranog napuštanja škole*. Dvoje učenika prvog razreda ekonomske škole i šest učitelja srednje škole Dalj uključeni su u tu pilot aktivnost koja je započela u studenom 2018. te će se nastaviti do kolovoza 2019. E-učenje putem Skype-a je inicijativa kako bi se u redovan školski sustav uključili mladi koji su u riziku od napuštanja škole zbog zdravstvenih ili problema u ponašanju te zbog toga ne mogu pohađati nastavu. Nastavnici koji sudjeluju u ovakvom obliku nastave vode bilješke i komentare nakon svake Skype sesije kako bi se vodila evidencija o napretku. Online nastava se održavala dva do tri puta tjedno iz sljedećih predmeta: hrvatski jezik, engleski jezik, matematika, povijest i predmeti povezani sa strukom poput osnove ekonomije, obiteljsko poslovanje, poduzetništvo. Prema bilješkama nastavnika, testno iskustvo je ocijenjeno kao pozitivno i dobar alat za sprječavanje napuštanja škole, lako se prilagođava učenicima svih dobnih skupina i bilo kojoj vrsti škole, a učenici i nastavnici ne trebaju biti vrsni u informatici te zahtjeva samo osnovnu opremu poput internetske veze, prijenosnog računala ili stolnog računala. S druge strane, nastavnici su identificirali sljedeće uobičajene nedostatke: nedostatak fizičke prisutnosti nastavnika i neverbalne komunikacije zahtijeva visoku koncentraciju i motivaciju učenika, što nije uvijek slučaj; neki predmeti, pogotovo jezici, moraju biti interaktivni i poticati učenike na grupni rad ili rad u paru, igru, aktivnu vježbu i korištenje vje-

E-učenje kao alat za sprječavanje ranog napuštanja školovanja, Srednja škola Dalj (siječanj 2019)

Škola za roditelje,
Osijek (veljača, 2019)

ština za primanje i davanje informacija što je bilo teško za postići; loša internetska veza također može biti dodatno otežavajuća okolnost. Svejedno, **e-učenje kao alat za sprječavanje ranog napuštanja školovanja** je zasigurno dobra metoda za početak uključivanja mladih koji su u riziku od ranog napuštanja škole te se treba smatrati početnom aktivnosti za potpuno uključivanje u normalnu nastavu i školski sustav.

Udruga za rad s mladima Breza, kao predstavnik grada Osijeka, uspješno je implementirala nekoliko radionica **škole za roditelje**. Ta pilot aktivnost uključivala je besplatne radionice i edukacije za roditelje djece u osnovnim i srednjim školama na području Osijeka te u ruralnom području – Srednja škola Dalj. Aktivnosti su se provodile od listopada 2018. pa sve do lipnja 2019. Cilj testnoga iskustva bio je pružiti podršku roditeljima u prevenciji i nadvladavanju rizičnih ponašanja njihove djece koje može dovesti do ranog napuštanja škole. Dvosatne radionice bile su posvećene različitim važnim temama kao što su: prihvaćanje osobne, roditeljske i profesionalne odgovornosti, komunikacija i asertivno ponašanje, rizici u ponašanju i rizično ponašanje, društvene mreže i druge ovisnosti, poremećaji u prehrani, ADHD i drugi poremećaji u ponašanju, nadareni učenici koji su u opasnosti od napuštanja škole, otpornost mladih itd. Fokus je bio na grupnom radu i razmjeni iskustava među sudionicima s ciljem pružanja rješenja i tehnika za prepoznavanje, sprječavanje i nadvladavanje složenih i rizičnih situacija i problema s mladima koji su u riziku od ranog napuštanja škole. Radionice su vodili stručnjaci iz Udruge Breza (Suzana Vargović) te izvanjski stručnjaci (Zoran Vargović iz Udruge Betula i psiholozi Obiteljskoga centra Osijek), a održavale su se kao tematska dopuna roditeljskim sastancima. U radionicama je sudjelovalo ukupno 40 roditelja. Potrebno je istaknuti da će se ova pilot aktivnost nastaviti i nakon završetka projekta *Below 10*, u novoj školskoj godini, jer su roditelji izrazili želju za nastavkom, potrebi za kontinuitetom takvih radionica koje im pomažu u kvalitetnijem nošenju s roditeljskom ulogom i svim njezinim izazovima. Radionice se nastavljaju provoditi u najmanje dvije škole – Srednjoj školi Dalj na ruralnom području i jednoj od gradskih škola.

DIVERSIFIKACIJSKE AKTIVNOSTI (IGRE, SPORT, MEDIJI) KAKO BI SE SPRIJEČILO I SMANJILO RANO NAPUŠTANJE ŠKOLE (ESL)

Slijedeći zaključke intelektualnih ishoda (IO1), Assfam je odlučio usredotočiti se na odnose između učenika i nastavnika (STR) u borbi protiv ranog napuštanja škole. Odnos učenika i nastavnika je ključni faktor uspjeha ili neuspjeha u školi. Ima izravni utjecaj na atmosferu u učionici, ali i u cijeloj školi.

Organizirane su dvije nastavne radionice s dionicima koje su održane u *Srednjoj školi Suger* u studenom 2018. i siječnju 2019. Skupine su se sastojale od nastavnika, socijalnih radnika, edukatora...

Veliki niz prijedloga koji bi trebali poboljšati odnos učenika i učitelja te spriječiti/smanjiti rano napuštanje škole iznesen je na tim sastancima.

Na kraju su odabrane tri inovativne prakse za testna iskustva/pilot aktivnosti koja su se održavala u tri škole: **Srednja škola Suger, Srednja škola Marcel Cachin i Srednja škola Voillaume u Seine-St-Denisu (93).**

1. *DISTINCT' GO*: NAČIN ZA OSNAŽITI ODNOS IZMEĐU UČENIKA I UČITELJA

Distinct' Go! je igra koju je kreirao ASSFAM u suradnji s partnerima poput regionalnog vijeća Ile-de-Francea. Već se uspješno koristila u borbi protiv diskriminacije i bila je izuzetno uspješna na fakultetima i u srednjim školama. No, ova igra se po prvi put koristila kako bi spriječila/smanjila rano napuštanje škole. To je igra koja razvija interes učenika i može se prilagoditi potrebama svake mlade osobe, posebice učenicima koji su u riziku od napuštanja škole.

Igra omogućuje:

- promicanje kritičkog razmišljanja višeg reda: to je alat koji otvara prostor za slušanje, razgovor, razmišljanje i raspravu. Mijenja način na koji se uči te učitelju daje priliku uklopiti nastavni plan i program u zabavne aktivnosti
- pomaže učenicima koji su u riziku od napuštanja škole izgraditi svoj identitet u okruženju u kojem mogu izraziti svoje stavove bez presuda (zato jer je to igra). To promišljanje o sebi pomoći će učenicima izgraditi osobnost otvorenu prema drugima, otvorenim prostorima gdje svatko može biti svoj, a ne ono što drugi očekuju od njega
- pruža prostor za dijalog i raspravu o položaju mladih u društvu, njihovim potrebama, vrijednostima, odnosima s ostalima (prijatelji, obitelj...), sekularizmu, školi i pravilima

Ovo testno iskustvo započelo je 19. ožujka s ciljem razvijanja novih metoda *učenja s aktivnostima za opuštanje koje su prilagođene potrebama mladih ljudi*.

2. SPORTSKE AKTIVNOSTI S OBITELJIMA

Ovaj prijedlog trebao bi poboljšati kontakte između škole i obitelji poticanjem pristupa kroz igru kako bi se motivirali učenici, roditelji i školsko osoblje u borbi protiv ranog napuštanja škole. Cilj je razviti atraktivniju viziju i škole i obitelji.

Uključivanje roditelja igra ključnu ulogu u jačanju odnosa između učenika i nastavnika i u podršci mladima kako bi postigli obrazovni uspjeh. Školsko osoblje koje je bilo intervjuirano slaže se da postoji manjak komunikacije između škole i roditelja koji nemaju uvijek točne informacije o školskom uspjehu svoga djeteta. U tom kontekstu preporučuje se:

- ojačati kontakt s roditeljima i ne davati im samo negativne informacije o njihovom djetetu
- identificirati potrebe roditelja, uključujući učenje francuskog jezika kako bi se olakšao dijalog. Može se razmotriti partnerstvo s izvanjskim organizacijama i/ili općinom koje bi omogućilo organiziranje tečajeva francuskog jezika.
- uključiti roditelje u sportske aktivnosti u i izvan škole

Unatoč ponekim sumnjama o radu s obiteljima i lokalnim organizacijama (lokalne vlasti, udruge, roditelji, kulturna tijela...), ova aktivnost je počela u travnju 2019.

3. ZADRŽAVANJA UČENIKA KOJI SU U RIZIKU OD NAPUŠTANJA ŠKOLE U UČIONICI / ŠKOLI I PRIDAVANJE IM ZNAČAJA

U *Srednjoj školi Voillaume* odlučili smo eksperimentirati s jednom od praksi s radionica za osposobljavanje: zadržati i cijeliti u učionici i u školi učenike koji potencijalno mogu napustiti školu. Osnovna ideja bila je raditi drugačije u učionici i izbjegavati korištenje kaznenih metoda. Sastoji se od prekida s tradicionalnim metodama, kao što je isključivanje. Rizični učenici i oni koji redovito izostaju s nastave ne trebaju biti kažnjeni ili isključeni kada se vrate u školu. Oni trebaju podršku, a učitelji su ti koji je mogu dati prije svih ostalih.

Stoga se ovaj prijedlog temelji na novom načinu poučavanja i fokus je na učenicima koji će potencijalno rano odustati od škole.

Učitelj bi im trebao pokazati načine stjecanja samopoštovanja, samopouzdanja, novih vještina i omogućiti da se osjećaju povezani s njim, s drugim učenicima i sa školom.

Evo primjera onoga što smo radili u *Srednjoj školi Voillaume* s nastavnicom pod imenom gospođa C.

Ethanov slučaj

Ethan nije marljiv učenik. On je učenik koji ometa nastavu. Ne pokazuje ikakav interes za nastavu, a ponekad spava na nastavi, čak i tijekom testova, što je prije jako ljutilo gđu. C.

Ona opisuje Ethanovo ponašanje kao posljedicu više faktorskog problema i misli da poteškoće u njegovoj obitelji utječu na njegovu nedovoljnu koncentraciju. Prije je pokušala koristiti sankcije, kazne, poput premještanja u zadnju klupu, zvala je njegove roditelje, izbacivanje sa sata i sl., no te metode nisu promijenile njegov stav na nastavi.

Gđa. C, kao sudionica *Below 10* projekta, eksperimentira s jednom od praksi koje su odabrali dionici, a to je da Ethana, usprkos njegovom ponašanju, zadrži u učionici.

Gđa. C je zamolila Ethana da sjedi u prvoj klupi, a ne s njegovim prijateljima. Ona mu pruža pažnju što je prije moguće kako bi razvila njegovo samopoštovanje tako da ga zamoli napraviti različite stvari, čak i nevažne zadatke (pročita tekst, zapiše nešto na ploču, postavi projektor...). Ona mijenja svoj način poučavanja i koristi različite alate, materijale (videozapise, igrice, itd.) kako bi aktivnosti bile raznolike i kako bi potaknula angažman rizičnih učenika kao što je Ethan. Ona tvrdi da su ti učenici obično sjajni kada su cijenjeni i da trebaju prostor da izraze svoje mišljenje, da ih se posluša.

Ovaj test je započeo u veljači 2019. i još traje.

U procjeni eksperimentalnog iskustva koristili su se pokazatelji:

- postotak izostanka s nastave (prije i poslije)
- angažiranost učenika
- angažiranost obitelji
- partnerstvo s lokalnim organizacijama

ITALIJA - CUNEO

AZIENDA FORMAZIONE PROFESSIONALE AND FONDAZIONE CASSA DI RISPARMIO DI CUNEO

Nakon što je godinama imala negativne rezultate na regionalnoj razini, provincija Cuneo se postupno poboljšala, počevši od 2014./2015., dosegnuvši 10,6% tijekom dvogodišnjeg razdoblja 2015./2016., u skladu s prosjekom regije i blizu 10% Lisabonskog cilja. Ovaj pozitivan trend prekinut je u dvogodišnjem razdoblju 2016./2017., kada je istraživački institut Piemonte procijenio da je rano napuštanje škole u provinciji Cuneo na razini od 12,9%, za 1,7% više nego 2014.-2015., no ostalo je ispod prosječne razine u Italiji od 14%. U stvari, između 2012. i 2016., pokrajina Cuneo se poboljšala za 6%, ispod prosječne razine Piemonta.

Još je uvijek ključno pratiti trend u godinama koje dolaze kako bi se procijenila učinkovitost mjera koje treba poduzimati.

Europski strateški partnerski projekta *Below 10* pridonio je sprječavanju odustajanja od škole uz pomoć projektnih partnera Zaklade Cassa Di Risparmio di Cuneo i tvrtke za obuku Dronero Professional Training Company.

Ova su dva partnera konsolidirajućom i gustom mrežom lokalnih škola zajedno radila kako bi prikupila velik broj podataka iz kvalitativne i kvantitativne perspektive. Ti su podaci uneseni u rezultate društvenog istraživanja o ishodima i uzrocima napuštanja škole, a istraživanje je razvio CIES-IULa, Centar za istraživanje i sociologiju sveučilišta u Lisabonu. Izvješće ističe već poznate pojedinačne, školske, obiteljske i društvene čimbenike, ali je također dopušteno daljnje istraživanje složenosti fenomena ranog napuštanja škole. Zapravo, kroz individualne intervjue i fokus grupe, bilo je moguće "dati glas" mladima i prikazati značajne životne priče koje su u nekim slučajevima bile vrlo dirljive.

U drugoj fazi projekta održana je radionica/trening nastavnika i edukatora između travnja i svibnja 2018. godine. U njoj je sudjelovalo oko 20 osoba, uključujući nastavnike, instruktore, edukatore i djelatnike izvannastavnih institucija kako bi se analizirali prikupljeni podatci i podijelile dobre prakse primijenjene na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini te kako bi se razvile aktivnosti koje će se provoditi.

Radionica je imala karakteristike ovih iskustava:

- veći angažman mladih u aktivnosti (uz podršku učitelja i edukatora)
- fokus na aktivno učenje tijekom nastavnih i/ili izvanastavnih sati

- posljedice za obitelji mladih
- poveznica između razvoja školskog kurikuluma i priznanja na akademskoj i/ili nastavnoj razini

Razvijena iskustva su podijeljena na dva područja:

- iskustva didaktičkih metodoloških inovacija i učenje iskustvom (u formalnom i neformalnom kontekstu), kao što je prikazano u tablici ispod:

Ustanova	Mjesto (uključena područja)	Projekt/pilot aktivnosti	Ostale uključene institucije
CENTRO FORMAZIONE PROFESSIONALE CEBANO MONREGALESE AGENCIJA VET U SURADNJI S MONDOVI ' 1 OSNOVNOM ŠKOLOM	Mondovi, Ceva, Villanova Mondovi	Radionice za školsku obuku za učenike prve razine srednjih škola	Socijalna služba i ostale osnovne škole na području
OSNOVNA ŠKOLA	Saluzzo	Dnevni odmor i radionice o usavršavanju (osnovni predmeti, umjetničko izražavanje, glazba, kodiranje)	Nisu predviđene
OSNOVNA ŠKOLA	Centallo-Villafalletto	Matematička podrška s peer-to-peer modom	Učenici koji pohađaju srednje škole u ulozi vršnjaka u aktivnostima izmjene škola-posao
AZIENDA FORMAZIONE PROFESSIONALE AGENCIJA VET	Verzuolo	Nastava kao mehanička radionica (unutar dvostrukog eksperimenta)	Nisu predviđene
APRO FORMAZIONE AGENCIJA VET	Alba	Izložba "proizvodi" napravljeni u učionici i laboratorij za roditelje	Nisu predviđene
SREDNJA STRUKOVNA ŠKOLA "PIERA CILLARIO" FERRERO"	Alba	Edukacija vršnjaka o problemima nasilničkog ponašanja	Nisu predviđene
SREDNJA TEHNIČKA I STRUKOVNA ŠKOLA "CIGNA-BARUFFI-GARELLI"	Mondovi	Aktivacija protokola o izmjeničnim sankcijama do disciplinskih suspenzija s Centrom za volontiranje i Međuregionalnim forumom volonterskih udruga	Udruge u Cuneo provinciji
OSNOVNA ŠKOLA	Chiusa Pesio Peveragno	Radionice za školsku obuku za učenike prve razine srednjih škola	Socijalna služba i ostale osnovne škole na području

U nekim slučajevima, kao što je u laboratorijima škole za obuku, protokol od izmjeničnih sankcija do disciplinarne suspenzije, s CSV-om i Međuregionalnim forumom udruga za volontiranje, ove dobre prakse se već aktivno primjenjuju na tom području. One su ojačane tako što se posebno usredotočuju na aspekte kao što su učinci na obitelji u prvom slučaju i povezanost sa školskim kurikulumom i praktičnim učenjem. U slučaju popodnevnih radionica, skupine za podršku škola-

ma i projekta koji se odnose na obrazovanje vršnjaka te aktivnosti, već su testirane i provedene uz pomoć *Below 10* projekta. Što se tiče razrednog iskustva, poput mehaničke radionice i izložba "proizvoda" proizvedenih u učionici i namijenjenih obiteljima, agencije za obuku koje su sudjelovale, eksperimentirale su s novim metodama poučavanja i novim aktivnostima što je dovelo do većeg uključivanja obitelji i veće povezanosti sa školskim kurikulumom.

- Jačanje postojećih mreža koje rade na ovoj temi kako bi se poboljšala njihova učinkovitost kroz integraciju s *Below 10* projektom kao što je prikazano u donjoj tablici:

Ustanova	Mjesto (uključena područja)	Projekt/pilot aktivnosti	Ostale uključene institucije
REGIONE PIEMONTE CON OBIETTIVO ORIENTAMENTO PIEMONTE E CONSORZIO MONVISO SOLIDALE REGIJA PIEMONT, ZAJEDNO S PROJEKTOM ŠKOLSKOG VODSTVA I MONVISO SOLIDALE (KONZORCIJ ZA SOCIJALNU POMOĆ)	Fossano, Savigliano, Saluzzo	Objektivna orijentacija Piedmonta širi intervencijski protokol protiv rasapa na druga područja	Instituti, konzorciji za socijalnu skrb i ostala tijela koja se bave drugim područjima pokrajine Cuneo
ORSO KOOPERATIVA I "AIMONE CRAVETTA" SREDNJA TEHNIČKA I STRUKOVNA ŠKOLA	Savigliano	Aktivnosti koje su podrška pri prijelazu na drugu razinu pripreme za stvaranje povoljne atmosfere	Osnovne škole na tom području

Studija provedena u okviru projekta i usporedba s lokalnim sugovornicima pokazuje da odabir ranog napuštanja škole nikada nije bezbolan i često dovodi do izolacije. Ponekad je to jedini način kako bi se zaštitili od školskog okruženja koje nije inkluzivno, nekad je čak i neprijateljski raspoloženo prema međuljudskim odnosima koji su stvoreni, kao i za probleme akademskog uspjeha. Nažalost, neki mladi smatraju da je povratak u školu kompliciran te zahtjeva veliku odlučnost samoga pojedinca.

Uzevši u obzir sve to, testna iskustva koja su započeta u provinciji Cuneo, kao dio *Below 10* projekta, dio su višeslojnog puta koji je započeo godinama ranije te je posvećen, među ostalima, obrazovnim inovacijama, kontrastnom raspršivanju, ranoj orijentaciji, prijelazu iz škole u svijet rada. Iskustva su uzela u obzir da su glavni rezultati plod istraživanja provedenih u sklopu *Below 10* projekta te da, u tom smislu, mogu doprinijeti borbi protiv ranog napuštanja škole. Sveukupno, oni smjeste mlade u centar, daju im aktivnu ulogu i fokusiraju se na aktivno učenje, uključivanje obitelji i istraživanje novih poveznica sa školskim kurikulumom.

IMPLEMENTACIJA *BELOW 10* ŠKOLSKE ZADRUGE KAKO BI SE POTAKNULO PODUZETNIŠTVO MLADIH LJUDI

Poticanje poduzetništva znači pružanje podrške mladima kako bi mogli otkriti svoje sposobnosti i vještine, vjerovati u sebe i cijeniti ono što jesu s krajnjim ciljem kultiviranja duha inicijative u njihovom okruženju. Poduzetništvo stvara motiviranost te je stoga važan koncept za rješavanje problema rizika odustajanja od školovanja. *Below 10* je projekt koji je utvrdio da je motivacija jedan od čimbenika rizika među mladima u okrugu Villafranca u Veroni. Poticanje motivacije ima kaskadni učinak na akademsku učinkovitost u školi i na društvenu ulogu učenika.

Below 10 suradnja među školama omogućila je nastavnicima i edukatorima iz Verone i okolnih krajeva stvaranje radne skupine. Kao rezultat ovog iskustva, grupa je otkrila važan eksperiment s dugoročnim posljedicama. Sastoji se od poslovne simulacije koja želi predstaviti novi način doživljavanja školskog života i proširiti svoje vidike.

Učenici surađuju i, kao i u stvarnom svijetu, osnivaju upravni odbor, vijeće i donose statut. Učenici putem otkrivaju svoje mogućnosti i vještine i primjenjuju ih u praksi upravljanjem nekih od školskih projekata. Cilj je napraviti neke proizvode koje će učenici prodavati na društvenim događajima. Ostali zajednički ciljevi će se pokušati ispuniti sakupljenim novcem.

Sudjelovanje u školskom i izvanškolskom okruženju je ključni faktor u razvoju suradnje. Multi-lateralni pristup također je ključan za rješavanje problema ranog napuštanja škole. Suradnja je inkluzivno iskustvo koje se ne temelji na akademskom uspjehu mladih ljudi, već se fokusira na koncepte "brige" i "djelovanja".

Uz to, simulacija miješa stvari u školskom okruženju gdje nastavnici surađuju i vjeruju mladima. Oni razumiju koliko jak učinak ima metoda sudjelovanja jer ona pruža povjerenje učenicima te prepoznaje njihove uloge, odgovornosti i uspjehe. Stoga su nastavnici posrednici u procesu obuke. Oni trebaju razviti različite sposobnosti, pogotovo emocionalne poput empatije, aktivnog slušanja i upravljanja međuljudskim odnosima.

Istituto professionale Agrario Stefani Bentegodi je prihvatio izazov te je uključio učenike prvog i trećeg razreda (69 učenika) u eksperiment. Hermete, kao društvena zadruga s velikim iskustvom u poslovnom modeliranju, odigrala je ključnu ulogu u radnoj skupini i konačnom stvaranju eksperimenta. Predložila je korištenje dvije različite metode: radionica za učenike prvog razreda i suradnja za učenike trećeg razreda. Prvi je usmjeren na poticanje motivacije mladih. Od početka školske godine postavljen je cilj rada na prevenciji ranog napuštanja škole.

KADA SE SUSREĆU ŠKOLA I LOKALNE OBRAZOVNE USLUGE: MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU

Rano napuštanje škole je multidimenzionalni fenomen. Kako bi se suprotstavili i spriječili rizik odustajanja od škole, potrebne su partnerske i lokalne mreže koje mogu raspravljati i implementirati zajedničke i korisne strategije za prepoznavanje rizičnih slučajeva i poduzimanje nečega prije nego što se učenik "izgubi".

Usprkos unutarnjim školskim procedurama i poslovima implementiranih od strane općine i lokalne vlade, odvojeni subjekti rješavaju ovaj problem bez znanja o zajedničkim mogućnostima te tako smanjuju učinkovitost aktivnosti koje pomažu mladima u školi i/ili kada su socijalno ranjivi. Što se tiče Verone, općina Villafranca je od samoga početka vjerovala u projekt *Below 10* i u njega uključila obrazovne službe i edukatore koji su radili s mladima tijekom projekta. Iskustvo je pokazalo da škole često nisu svjesne svega što im se nudi pa se zbog toga mladi ljudi nalaze u lošoj akademskoj, kućnoj i društvenoj situaciji. Radna skupina je prepoznala da hitni rad nije učinkovit te da ne smanjuje rizik od napuštanja škole, već su nužne zajedničke akcije i strategije kako bi se to spriječilo na vrijeme.

Još jedan čimbenik koji je radna skupina razmatrala se odnosi na svijest o mladima koji pohađa-

ju školu na području Villafranca jest taj da dolaze iz okolnih krajeva. Različite obrazovne usluge mogu imati različita područja stručnosti i imate i različite procedure i načine intervencije. Unatoč postojećoj institucionalnoj koordinaciji između obrazovnih službi susjednih četvrti, došlo je do potrebe za uspostavljanjem šireg dijaloga kako bi se ojačala suradnja s lokalnim školama. Taj je prioritet postavio temelje za provedbu zajedničkog memoranduma između srednjih škola i obrazovnih usluga kojeg i dalje nije bilo na području djelovanja.

Ravnatelji sljedećih srednjih škola: ISS "C. Anti", Liceo Statale "E. Medi", IIS "E. Bolisani", "Scaligera Formazione", IPSAR "L. Carnacina", I.I.S. Stefani Bentegodi, ENAIP e CFP "Casa Nazareth" i edukatori iz sljedećih područja: Isola della Scala, Povegliano, Valeggio sul Mincio, Vigasio, Nogarole Rocca, Villafranca, Mozzecane e Sommacampagna su oformili novu, aktivnu mrežu.

Memorandum "komunikacijska procedura između škola i domaćih društveno-edukacijskih usluga o društvenim poteškoćama i nepoštivanje obveznog obrazovanja" uključuje procedure koje treba slijediti kada se radi s mladima kod kojih postoji opasnost od ranog napuštanja škole.

Memorandum nudi opće definicije različitih slučajeva na temelju važećeg nacionalnog i regionalnog zakonodavstva. Oni su važni za prepoznavanje situacija i za brzo poduzimanje mjera. Također, uspostavlja razmjenu informacija između škola, socijalno-obrazovnih usluga i drugih relevantnih institucija. Na taj način nisu zasebna područja djelovanja, već subjekti u suradnji. Naposljetku, memorandum sadrži komunikacijski modul koji pomaže u određivanju prepreka pred učenicima i prepoznaje resursa i njihov potencijal (odnosni, afektivno-emocionalni i vještine) te analizira unutarnja i vanjska kritična pitanja. Obitelj igra središnju ulogu u komunikacijskom procesu i u općoj analizi situacije.

Ovo testno iskustvo je razvijeno uz pažljivo i stalno sudjelovanje škola i socijalno-obrazovnih usluga. Cilj je stvoriti pravovremeni i zajednički sustav koji svakom učeniku jamči mogućnost "ostanka unutar sustava" te pravo da sami nađu svoje mjesto u njihovoj zajednici i osjećaj zajedničke odgovornosti.

PORTUGAL

PROMIŠLJATI I DJELOVATI U SLUČAJU NEUSPJEHA U ŠKOLI I NAPUŠTANJE ŠKOLE U AMADORI

U Amadori - Portugal, CIES-IUL provodila se obuka/trening u razdoblju između 16. siječnja i 27. ožujka 2019. koji je trajao 25 sati/9 sesija i na kojemu je sudjelovalo 18 nastavnika i drugih školskih stručnjaka. Pod nazivom **Promišljati i djelovati u slučaju neuspjeha u školi i napuštanje škole**, cilj je treninga bio:

- promicati razumijevanje neuspjeha i oduštanja od škole u Amadori prema rezultatima istraživanja koristeći dinamične, participativne metodologije, analize, životne priče
- stvoriti vještine na području prevencije i intervencije u slučaju neuspjeha ili oduštanja od školovanja
- stvoriti, na informirani i participativni način, lokalni plan djelovanja koji je relevantan i konzistentan s lokalnom stvarnošću i identificiranim obrazovnim potrebama

Trening je uključivao skup tema koje proizlaze iz studije provedene u prvoj fazi projekta. Sadržaj uključuje: a) mlade u konfliktnoj situaciji: izazovi i prilike b) kulture mladih; c) inkluzivna obrazovna okruženja; d) transformacija školske učionice: inovativnost i kreativnost u obrazovanju e) transformacija škole: organizacijska promjena i školski uspjeh f) izvan škole: partnerstvo za uspjeh u školi.

Razvilo ga je ISCTE-IUL, a provodili su ga lokalni i nacionalni dionici *Below 10* projekta kao što su

škole, društveni projekti za inkluziju zasnovani na umjetnosti i glazbi, istraživači te sveučilišni profesori.

Završni zadatci bili su razviti niz aktivnosti usmjerenih na rješavanje problema neuspjeha u školi i napuštanja škole. Aktivnosti će biti predstavljene dionicima *Below 10* projekta na otvorenom sastanku te će biti integrirane u budući "Plan djelovanja u slučaju neuspjeha u školi i napuštanja škole u Amadori" što je jedan od završnih proizvoda projekta *Below 10*.

PRIČANJE PRIČA O "GUBITKU I UČENJU" KROZ UMJETNOST

Još jedna aktivnost razvijena u Portugalu je umjetnički natječaj pod nazivom **Priče o gubitku i učenju** za mlade između 16 i 20 godina koji žive ili studiraju u općini Amadora. Namjera je natječaja bila podržati sudjelovanje mladih ljudi u projektu *Below 10* pozivajući ih da raspravljaju o neuspjehu i ranom napuštanju škole kroz fotografije, videozapise, slike, ilustracije i kratke priče. Pobjednik je imao priliku otputovati u Italiju i sudjelovati na završnom sastanku *Below 10* projekta.

Natjecanje su podržali nacionalni i lokalni partneri. Dionici su definirali i odobrili pravila natjecanja te je organiziran odbor u kojem se nalaze profesori umjetnosti s Lisabonske škole obrazovanja. Umjetnička djela bit će dostavljena općinskoj službi za obrazovanje. Prijave su bile otvorene od 4. veljače do 29. ožujka 2019., a konačni rezultati objavljeni 10. svibnja 2019.

RUMUNJSKA

BELOW 10 - TESTNA ISKUSTVA U RUMUNJSKOJ

"Smatraš li da je škola važna"? "Da". "Zašto"? "Zato što želim znati pročitati ime autobusne stanice kako bih znala gdje se nalazim". Ovo je dio razgovora sa skupinom siromašnih mladih ljudi koji posjećuju *Save The Children Romania* obrazovni centar u Bukureštu.

U 2013. godini gotovo 366.000 rumunjske djece u dobi od 3 do 17 godina nije dobilo nikakvo obrazovanje. Tijekom školske godine 2014.-2015. stopa odustajanja od škole je dosegla 2% za osnovne škole te 3.5% za srednje i strukovne škole što je gotovo 1% više nego prethodne godine. Više od polovice Rumunjske djece (51%) ugroženo je siromaštvom ili socijalnom izolacijom. Samo 42% romske djece u dobi od 6 do 15 godina su išli u vrtić, u usporedbi s 87% djece ostalih etničkih skupina koja žive u istom okruženju. 22% romske djece ne pohađa školu u usporedbi s 6% djece drugih etničkih skupina u Rumunjskoj.

Ove brojke pokazuju stvarnost rumunjskog školskog sustava koji pruža istinski relevantni okvir za eksperimentalno iskustvo razvijeno u okviru projekta *Below 10*. Testna iskustva/pilot aktivnosti su razvijena, počevši od glavnih problema na koja su mladi i odrasli upozorili još 2017. godine. Uglavnom su upozoravali na nedostatak zanimljivih aktivnosti za učenike (tijekom ili poslije nastave), loš odnos između roditelja i osoblja škole (nedostatak interesa roditelja za školovanje) te činjenicu da škole rijetko podržavaju prevenciju ili (još rjeđe) intervenciju s obzirom na odustajanje od školovanja i rano napuštanje škole.

Uz potporu 11 učitelja, edukatora i školskih savjetnika, organizacija *Save the Children* osmislila je tri aktivnosti: one čiji je cilj razvoj djece i mladih, zatim one koje uključuje roditelje i one koje uključuju školu.

U veljači je više od 30 učitelja u raznim školama u Bukureštu započelo s tim aktivnostima koje su trajale do početka travnja.

Za prvu su aktivnost neki učitelji osmislili radionice i događaje kako bi pomogli učenicima da nađu svoju strast, razviju svoje vještine i da ih se privuče školskom okruženju, kao što su neformalne sesije tijekom nastave ili susreti s profesionalcima iz različitih područja koja im mogu pomoći da shvate važnost razvoja karijere. Za drugu roditelji sudjeluju u raznim aktivnostima koje se održavaju u školi, a oni su također ciljane skupina kampanje podizanja svijesti o važnosti obrazovanja. Što se tiče aktivnosti eksperimentalnih iskustava vezanih uz školu, ona uključuje

stvaranje postupaka prikupljanja specifičnih podataka za djecu koja su u opasnosti od odustajanja od škole, programa poslije nastavnog obrazovanja za učenike u nepovoljnom položaju i mogućnosti obuke za učitelje kako bi motivirali učitelje da prihvate ostale pedagoške pristupe izuzev onih klasičnih jer klasični pristupi se ne sviđaju djeci i mladima.

Većina učitelja uključenih u ovaj projekt smatra da je lakše raditi s djecom kako bi se spriječilo rano napuštanje škole. Prema njihovom mišljenju, što je škola privlačnija, to je veća vjerojatnost da će djeca i mladi pohađati nastavu. Što se tiče uključivanja roditelja, oni često imaju vrlo ograničenu količinu vremena kojega su spremni uložiti u takve inicijative; za druge dionike (javne institucije pa čak i vodstvo škola u nekim slučajevima) birokracija i složeni postupci su izazovi koji jako otežavaju posao učiteljima.

Stoga su mnogi nastavnici u Bukureštu odabrali prvu aktivnost s naglaskom na neformalne aktivnosti, upoznavanje mladih na različite način, podučavanje vještina upravljanja, razmišljanje o sebi, samospoznaja vlastitih osobina i resursa, društvene i emocionalne kompetencije. Kroz ta iskustva, istaknuta je osnovna uloga škole na obrazovnom putu mladih, a to je da im se vjeruje. U slučajevima kada roditelji potiču djecu da napuste školu kako bi radili, brinuli se za svoju braću i sestre, ili kako bi se udali (što je čest slučaj u tradicionalnim romskim zajednicama), ključno je pojasniti roditeljima važnost obrazovanja kroz sastanke ili kampanje. Shvaćanje da njihova djeca trebaju razviti znanje, vještine i kompetencije kako bi postali nezavisni odrasli mogu promijeniti ograničenu perspektivu tih roditelja.

Ako govorimo o mladima koji odrastaju u disfunkcionalnim obiteljima i time su izloženi riziku od odustajanja, podrška škole (zajedno s drugim važnim subjektima – roditeljima, nevladinim organizacijama, lokalnim vlastima) postaje vitalna. Škola postaje glavni subjekt u sprječavanju ili prevenciji ranog napuštanja škole kroz programe poslije školskog obrazovanja i druge mjere posebno dizajnirane za takve slučajeve.

Mlada osoba koja ne zna čitati pripada istoj generaciji kao i ona koja pohađa srednju školu. Prva nema šansu da se zaposli, dok potonja ima velike šanse za uspješnu karijeru na području na kojem god poželi. Obje osobe imaju pravo na obrazovanje, no samo jedna od njih ima pristup tom obrazovanju. Kada svako dijete ili mlada osoba ima podršku svojih učitelja, roditelja, škole i zajednice kako bi se obrazovala, kada želi dolaziti u školu i učiti, rano napuštanje škole će biti samo tužna priča koja se više neće dogoditi.

APLIKACIJA "OTPORNOST": KAKO PROSPECTS POMAŽE MLADIMA DA USPIJU

prospects

Inspiring People: Developing Potential

Prospects je organizacija koja radi s pola milijuna mladih ljudi kako bi transformirala "živote i zajednice kroz inovacije i iskustva u zapošljavanju, vještinama, skrbi i obrazovanju". Oni pružaju resurse za učitelje i druge dionike i podržavaju vještine zapošljavanja i naukovanja. Prije svega, oni također rade s mladima koji napuštaju školu i obrazovanje te su u opasnosti od ranog napuštanja škole.

Kako to rade?

Prospectsov savjetnik radi u malim skupinama ili jedan na jedan s mladima kako bi ispunio njihove potrebe kako bi im pomogao da se ponovno počnu školovati. U tu svrhu su razvili "aplikaciju Resilience" kako bi podržali mladu osobu da razvije i održava svoju razinu otpornosti te da počne rješavati probleme kako bi se mogla nastaviti obrazovati i kako bi mogla postići uspjeh u obrazovanju.

Kako su oni uključeni u *Below 10* projekt?

Below 10 tim na Northampton sveučilištu procjenjuje uspjeh Resilience aplikacije povezano s treningom otpornosti kojeg provode Prospect savjetnici. Ciljevi procjene bili su:

- razvijanje znanja i sposobnosti savjetnika da koriste inovativne alate i pristupe kako bi podržali rješavanje problema ranog napuštanja škole
- poboljšati odnose i povećati učinkovitost komunikacije s odraslima i mladima kako bi se smanjilo rano napuštanje škole i poboljšale obrazovne težnje

Kako smo to napravili?

Zamolili smo savjetnike i mlade da podijele svoje iskustva s nama. Nastojali smo dobiti od savjetnika početne i naknadne informacije o njihovom znanju o održivosti i sluzenju alatom za održivost korištenjem akcijskog istraživanja kao prilagođenog modela i metodologije mješovitih pitanja.

Proveli smo anketu među savjetnicima kako bi saznali koliko znaju od otpornosti prije početka same obuke.

Nakon obuke proveli smo još jednu anketu kako bi saznali koliko su naučili.

Što smo saznali?

Savjetnici su nam rekli:

- razvoj otpornosti jako je bitan mladima
- prevladavanje nedaća ključni je čimbenik u pomaganju mladim ljudima da se ostanu obrazovati
- životni pritisci su se povećali na mlade ljude, a otpornost im pomaže da ostvare ciljeve

I da...

- oni trebaju fokusiranu obuku u području znanja i tehnika za povećanje otpornosti mladih

Koji su sljedeći koraci?

Sljedeći koraci bili su prikupljanje informacija od mladih ljudi kako bi se utvrdio utjecaj ovog projekta na razvoj njihove otpornosti u čemu ih podržava njihov savjetnik.

CYCL-OPPS: KAKO NORTHANS POLICIJA DAJE PODRŠKU MLADIMA KAKO BI USPJELI

Uobičajeno je da način života mlade dovodi u rizik od isključivanja iz obrazovnog sustava ili ranog napuštanja škole. Cycl-oppsom upravlja Northans policija i Služba za mlade prijestupnike. Oni rade s mladima u Northamptonshireu koji su počinili prijestupe ili će ih počiniti.

Kako to rade?

Policajci i osobe za rad s mladima izravno rade s mladima na sastancima kako je navedeno kao dio programa. To je često dio reda mladih koji uspostavlja ugovor o obvezama koje mlada osoba mora izvršiti kako bi nadoknabila bilo kakvu štetu i razmislila o tome što je napravila kako bi pomogla u promjeni takvog ponašanja, kao što je, primjerice nastavak obrazovanja i mogućnosti učenja. Mladi ljudi također mogu biti uključeni u ovaj program tako što dobiju preporuku od škole, uslugu rane intervencije ili njihovog socijalnog radnika. Cycl-ops podržava mladu osobu kako bi se poboljšala, postigla više i donijela pametnije odluke. To čine individualiziranom obukom i mentorstvom kako bi pružili podršku mladima u ispunjavanju njihovih obrazovnih potreba i potreba vezanih uz ponašanje. Njihov slogan je **“trenirate osobu, a ne problem”**.

Ove instrukcije i mentorstvo odražavaju model restorativne pravde naveden u IO2, *Below 10* NILE materijalima.

Kako su oni uključeni u *Below 10* projekt?

Below 10 tim na sveučilištu Northampton procjenjuje uporabu treniranja i mentorstva i restorativne pravde koji se koriste u Cycl-ops i koji čine dio NILE materijala za IO2. Ciljevi procjene bili su:

- Procjena korištenja alata policijskih službenika te pristup podršci borbe protiv ranog napuštanja školovanja. U treniranju i mentorstvu, mladi ljudi koriste pristup koji se temelji na praktičnim vještinama učenja.
- Poboljšati odnose i povećati učinkovitost komunikacije s odraslima i mladima kako bi se smanjilo rano napuštanje škole i poboljšale obrazovne težnje.
- Saznati mišljenje mladih koji su u Cycl-ops programu o njihovim iskustvima i rezultatima sudjelovanja u Cycl-opsu.

Kako smo to napravili?

Zamolili smo policajce i mlade da podijele svoje iskustva s nama. Zatražili smo mišljenje policijskih službenika koristeći anketu u kojoj se tražilo njihovo iskustvo vezano za obuku i mentoriranje mladih ljudi te kakav trening su imali za to. Zatim smo pitali mlade o tome kako su bili obučeni i mentorirani u Cycl-ops projektu te kako je to podržalo/promijenilo ishod njihova obrazovanja i ranog napuštanja škole.

Oba seta pitanja odražavaju neke od IO1 nalaza kako bi usporedili i vrednovali rezultate na kraju tog procesa.

Što smo saznali?

U procesu smo skupljanja podataka te ćemo ih predstaviti do kraja projekta, 2019. godine.

Sljedeći koraci za procjenu

Naše izvješće pregledat će policijski povjerenik kako bi se ustvrdio nastavak i rast projekta. Već smo ustanovili da se ovo može replicirati i proširiti na drugo urbano područje kako bi se riješio problem ranog napuštanja škole, smanjio broj mladih počinitelja prekršaja te kako bi se podržalo mlade ljude da steknu radne vještine.

A series of 20 horizontal lines spaced evenly down the page, providing a template for handwriting practice.

Erasmus+